

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Consiliul pentru Studii Universitare de Doctorat

Școala Doctorală Economie I

**IMPACTUL NOILOR TEHNOLOGII ASUPRA PIETEI MUNCII
ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE**

Elena Mădălina C. GHERGHINA

Conducător de doctorat: Prof. univ. dr. Andreea Claudia ȘERBAN

București, 2025

Rezumat

Teza de doctorat abordează conceptul de telemuncă și se concentrează pe cercetarea disparităților dintre statele membre ale Uniunii Europene în ceea ce privește nivelul de adoptare a telemuncii, în relație cu o serie de factori structurali, precum infrastructura de internet, structura forței de muncă ocupate și gradul de integrare al tehnologiei informației și al comunicațiilor în economie, luându-se în considerare, totodată, și factorul conjunctural generat de pandemia COVID-19 în perioada 2020-2021.

Lucrarea cuprinde prezentarea cadrului teoretic referitor la conceptul de telemuncă, precum și analiza efectelor acestui mod de lucru, atât la nivelul lucrătorilor, cât și la nivelul organizațiilor. Cercetarea disparităților dintre statele membre ale Uniunii Europene este realizată prin analize statistice descriptive și prin tehnici variate de modelare econometrică, utilizându-se serii de date disponibile pe Eurostat și informații extrase din rapoarte ale organizațiilor internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite sau Eurofound. Pentru îndeplinirea obiectivelor cercetării, a fost estimată rata potențială de telemuncă pentru statele membre ale Uniunii Europene, în funcție de structura ocupațională a forței de muncă ocupate, la nivelul căreia au fost realizate analize de evoluție în timp și analize comparative între țări.

De asemenea, au fost efectuate analize econometrice, utilizându-se date panel cu frecvență anuală și agregare la nivel național (metodele de modelare econometrică panel ARDL/PMG și panel cu efecte fixe la nivel de perioadă) pentru 22 de state membre, cu scopul de a verifica relațiile și dinamica dintre adoptarea telemuncii și o serie de factori structurali caracteristici fiecărei economii analizate, evidențiindu-se disparitățile existente dintre acestea. În plus, a fost verificată relația dintre nivelul de adoptare a telemuncii și rata de ocupare a femeilor la nivelul regiunilor de dezvoltare NUTS2, pentru cele 27 de state membre ale Uniunii Europene, cu scopul de a evidenția disparitățile privind integrarea femeilor pe piața muncii și de a evalua potențialul telemuncii de a contribui la reducerea inegalităților de gen.

Rezultatele cercetării sugerează faptul că diferențele în adoptarea telemuncii în cadrul economiilor europene sunt explicate de o serie de factori, incluzând nivelul de utilizare a tehnologiei informației și a comunicațiilor, competențele digitale ale forței de muncă, accesul la

infrastructura tehnologică și structura ocupațională. Totodată, se constată faptul că evoluțiile și caracteristicile telemuncii generează inegalități, atât la nivel inter-statal, cât și la nivel intra-statal, evidențiindu-se necesitatea implementării unor politici și programe integrate care să susțină adoptarea telemuncii la nivel național, regional sau local.

Cuvinte cheie: telemuncă, digitalizare, tehnologia informației și a comunicațiilor, Uniunea Europeană, disparități socioeconomice, pandemia COVID-19, incluziune pe piața muncii, modelare econometrică

Cuprins

Introducere	8
1. Evoluția tehnologică și digitalizarea muncii: premisele telemuncii	12
1.1. Revoluțiile industriale în literatura de specialitate: tehnologiile asociate și impactul economico-social	12
1.1.1. Revoluția Industrială – un concept transformator	12
1.1.2. Repere tehnologice ale revoluțiilor industriale	14
1.2. Concepte și inovații aferente digitalizării	23
1.2.1. Digitizare, digitalizare și tehnologia informației și a comunicațiilor	23
1.2.2. Adoptarea automatizării: definiție și domenii de aplicare	24
1.3. Transformarea spațiului de lucru și premisele apariției telemuncii ca nouă formă de organizare a muncii	26
2. Conceptul de telemuncă: definiție, reglementări și implicații multidimensionale	30
2.1. Definirea și reglementarea telemuncii	30
2.1.1. Elementele definitorii ale telemuncii	30
2.1.2. Reglementarea telemuncii în era digitală	34
2.2. Efectele telemuncii la nivel individual	36
2.2.1. Productivitatea și performanța lucrătorului	36
2.2.2. Adaptabilitatea individuală la telemuncă	39
2.2.3. Loialitatea angajaților și angajamentul față de muncă	41
2.2.4. Echilibrul muncă-viață personală, stres și izolare socială	42
2.2.5. Impactul frecvenței telemuncii asupra bunăstării angajaților	45
2.3. Efectele telemuncii asupra organizației	46
2.3.1. Transformarea mediului de lucru și a culturii organizaționale	46
2.3.2. Rolul managementului, strategiile de leadership și sinergia echipei în telemuncă	49
3. Evoluția și caracteristicile telemuncii în Uniunea Europeană	53
3.1. O perspectivă la nivel micro – compatibilități și incompatibilități cu telemunca	53
3.1.1. Disparități de gen în adoptarea telemuncii	53
3.1.2. Influența vârstei asupra adoptării telemuncii	55
3.1.3. Statutul ocupațional și telemunca: diferențe între salariați și freelanceri	56
3.1.4. Accesul la telemuncă în funcție de nivelul de educație și venituri	59
3.1.5. Posibilități și limite ale adoptării telemuncii în funcție de sectorul economic și ocupație	61

3.2. O perspectivă la nivel regional – analiza statistică a telemuncii în cadrul Uniunii Europene	64
3.2.1. Gradul de utilizare a telemuncii la nivelul Uniunii Europene în ultimii 20 de ani	64
3.2.2. Gradul de adoptare a telemuncii la nivel național în spațiul Uniunii Europene	67
3.2.3. Concluzii și reflecții privind profilul lucrătorului, evoluția și inegalitățile în cazul telemuncii în spațiul european	72
4. Factori determinanți și disparități în adoptarea telemuncii în spațiul european	75
4.1. Factori cheie în adoptarea telemuncii	75
4.1.1. Prezentarea metodologiei cercetării	75
4.1.2. Rolul infrastructurii digitale în adoptarea telemuncii	76
4.1.3. Competențele digitale – factor indispensabil pentru implementarea telemuncii	79
4.1.4. Digitalizarea economiei – premisă esențială pentru adoptarea telemuncii	84
4.1.5. Specificitățile economiei și structura forței de muncă ocupate	87
4.1.6. Dezvoltarea economică	89
4.1.7. Cadrul legislativ referitor la telemuncă	91
4.1.8. Impactul diferențelor culturale în adoptarea și adaptarea la telemuncă	95
4.2. Analiza empirică pentru estimarea ratei potențiale de telemuncă în funcție de structura forței de muncă ocupate	96
4.2.1. Metode de cercetare utilizate în literatura de specialitate pentru estimarea ratei potențiale de telemuncă	96
4.2.2. Prezentarea metodologiei de cercetare utilizate	103
4.2.3. Rata potențială de telemuncă - evoluția temporală și disparități între statele membre ale Uniunii Europene	105
4.2.4. Concluzii și reflecții asupra limitelor cercetării	108
4.3. Procesul de adoptare a telemuncii: analiza empirică a disparităților și similitudinilor în spațiul European	109
4.3.1. Premise ale analizei empirice	109
4.3.2. Alegerea și prezentarea metodelor de cercetare cantitativă utilizate	114
4.3.3. Similitudini și disparități în procesul de adoptare a telemuncii	123
4.3.4. Concluzii și direcții viitoare de cercetare	131
5. Posibile implicații regionale ale telemuncii asupra incluziunii femeilor pe piața muncii	136
5.1. Telemunca și reducerea disparităților de gen: o perspectivă asupra incluziunii pe piața muncii în contextul dezvoltării durabile	136
5.1.1. Disparitatea de gen și dezvoltarea durabilă: implicații teoretice și cadru conceptual	136
5.1.2. Evoluția disparităților de gen în ocuparea forței de muncă în Uniunea Europeană ..	138
5.1.3. Factori care influențează reducerea disparităților de gen pe piața muncii	141
5.1.4. Telemunca – soluție potențială pentru incluziunea pe piața muncii	143

5.2. Ipoteze de cercetare și precizări metodologice: corelația dintre prevalența telemuncii și ocuparea femeilor.....	145
5.2.1. Premise ale analizei empirice.....	145
5.2.2. Sursele datelor și metodologia de cercetare aplicată	146
5.3. Relația dintre telemuncă și participarea femeilor pe piața muncii.....	150
5.3.1. Rezultatele analizei empirice	150
5.3.2. Concluzii și direcții viitoare de cercetare.....	156
Concluzii și recomandări	158
Bibliografie	165
Anexe	197
Listă abrevieri și acronime.....	218
Lista figurilor	220
Lista tabelelor.....	222
Lista anexelor.....	223